

Theophili Raynavdi Societatis Iesv Theologi, Opera Omnia

Tam hactenus inedita, quàm alias excusa, longo Authoris labore aucta & emendata : Accessit Tomvs Integer Complectens Indices Septemdecim in vniversum Opus, omnium quotquot prodierunt locupletissimos, Qvibus Absolvts Divinae Av Humanae Eruditionis Thesaurus Orbi literato aperitur ; Adiectus est ...

Raynaud, Théophile

Lugduni, 1665

Capvt IX. Iris, symbolum Christi, producti in pacem nostram.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79561](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79561)

tem perfectio est, nisi tu in contrariam partem pergas, non quia ille tendit. Sequendo eum profectio erit tibi, & pro Oriente Occidentem tenebis: Tu eum in terra si sequaris, errabis. Nauta si eum in mari sequatur, errabit: Postremo videtur tibi sequendum esse Solem, & tendis etiam ipse ad Occidentem, quod & ille tendit. Videamus cum occiderit, si non ambulabimus in tenebris. Vide quemadmodum & si nolueris eum deserere tu, ipse te deseret, seruitutis suae necessitate, peragens diem. Dominus autem noster Iesus Christus, interim & cum per carnis nubem non omnibus apparebat, per Sapientiae potestatem omnia tenebat. Deus tuus, ubique totus est, si non ab illo facias calum, nunquam à te ipse facit occasum. Qui ergo me, inquit, sequitur, non ambulabit in tenebris, sed habebit lumen vitae. Quod promissit futuris temporis verbo posuit: non enim, ait, habet: sed habebit inquit, lumen vitae: non ait tamen, qui sequentur me: sed qui sequitur me. In eo quod facere debemus, praesens tempus posuit: quod autem promissit facientibus, futuri temporis verbo significauit.]

CAPVT IX.

*Iris, symbolum Christi, producti
in pacem nostram.*

384. Speciosissimum ac perelegans productionis Christi symbolum, suppediat Iris: quod apud subiectum priori symbolo, quia est effectus Solis in nube. Finis vero Iridis, cum fine aduentus Christi tam belè responderet, ut nihil dici possit congruentius. Vtrumque breuiter ex doctrina Patrum attingo, Supposita Iridis natura, quam plenè trahunt Physici & Optici, eleganterque S. Basilii Epist. 43. quae eadem est cum libro Gregorij Nysseni de differentia essentiae & hypostaseos. Ibi ad explicandum Augustissimae Triadis mysterium, pulcherrimè ac fusè exponitur quid sit, quomodo procreetur Iris. Ad praesens autem institutum, satis est nosse Iridem esse reflexionem lucis solaris, maximè ab aqua seu nube torida, in guttas iam concretescentem, tanquam speculo aduersum lumen excipiente. Ex quo liquet, ad Iridem efformandam, requiri Solem & nubem; ex quorum certa positura, efflorescit forma illa arcus bicornis, gratissima colorum varietate renidens. Eaque ex causa, Patrum plerique Christum cum iride componunt, quod efformationis modo, suaeque forma, & coloribus, ac fine in quem à Deo deputata legitur Iris, Christum referat. Ita S. Gregorius hom. 8. in Ezech. Ansbertus in cap. 4. Apocal. Rupertus in c. 4. Genes. alijque non pauci. Sed tradamus aliqua distinctius.

Christi, mystica Iridis, nubes Deipara.

Nubem ad quam reflexa lux Solaris, Christum mysticam Iridem procreauit, aliqui dicunt esse B. Virginem, quod mox referam ex Idiota contemplat. de Dei. cap. 3. nu. 7. Et fuit sanè Deipara, nubes illa leuis de qua Isaias cap. 19. ut ibi S. Cyrillus & Procopius interpretantur. Idem habet S. Ambrosius in Psalm. 118. serm. 3. & 5. Breuiter in exhortat. ad Virgin. agens de Christo. [Hic est (inquit), qui venit in nube leui, sicut dixit Propheta: Ecce Dominus sedet super nubem leuem, & venit in Aegyptum. Significans quod in Aegyptum, id est, in afflictionem istam mundi huius, veniret per Virginem. Nubem itaque Mariam dixit, quia carnem gerebat: leuem, quia virgo erat, nullis oneribus gravata coniugij.] Item in instit. Virg. cap. 13. cum proxime monstrasset, Deiparam fuisse ollam feruentem, subdit. [O Diuitias Marianae Virginitatis; quasi olla feruit, & quasi nubes pluit in terras gratiam Christi: Scriptum est enim de ea: Ecce Dominus veniet, sedens super nubem leuem. Verè leuem, quae coniugij onera nesciuit. Verè

leuem, quae leuauit hunc mundum de grani fenore peccatorum, Leuis erat, quae remissionem peccatorum vtero gestabat, Denique eleuauit Ioannem in vtero constitutum, qui ad vocem eius exiliuit, & infans exultauit in gaudio, prius sensu deuotionis, quam Spiritus infusione vitalis, animatus. Excipite igitur, excipite Sacrae Virgines nubis huius pluuiam spiritalem, temperamentum fragrantiae corporalis, ut corporis omnes restinguatis ardores, atque interna mentis vestra humentant. Huius imbrem nubis Sacrae, partes nostrae annunciauere nobis, salutem mundi futurum. Hic imbrem significabant esse venturum, stillicidia stillantia super terram, quae Heriobaal poposcit & meruit. Bonam nubem sequimini, quae fontem intra se genuit, quo rigauit orbem terrarum. Excipite ergo voluntariam pluuiam, pluuiam benedictionis, quam hereditari suae Dominus effudit. Excipite aquam, & non effluat vobis: quia nubes est. Diluat vos & sacro humore perfundat: quia olla est, spiritu vaporet aeterno.]

Aspiciatur S. Hieronymus in Psal. 96. ad illud, *nubes & caligo in circuitu eius*. Nubes enim interpretatur primo loco, Prophetas & Apostolos subdit secundo loco, Nubem esse Deiparam, eoque sic profert citatum locum Isaias. [Dominus venit in Aegyptum super nubem leuem, & confringentur idola Aegypti.] Venit Dominus, & idola Aegypti commota sunt, & conculsa atque destructa. Nubes ista, destruxit Serapim in Alexandria Non Imperator, homo mortalitatis, sed nubes ista quae venit in Aegyptum. *Nubes & caligo in circuitu eius*. Diximus de nube, dicamus de caligine. Dominus in caligine est, Dominus aut in lumine est, aut in caligine. In lumine, incipientibus est. Incipientibus enim, simpliciter loquitur: qui verò perfecti sunt, illis mysticè loquitur. Denique Apostolis non loquebatur quasi torbis, sed intrinsecus loquebatur. Et quid dicit? *Qui habet aures audiendi audiat*. Ergo hoc quod dicit: *Et caligo in circuitu eius*, hoc est, & mysteria in circuitu eius.]

385. Haec est nubes illa parua, quae post triennem siccitatem, Propheta deprecanti, mari sustolli visa est 3. Reg. 8. ad diuini auxilij ostensionem manifestam. Exemplo ei non absumi, quod Gregorius Turon. recitat de S. Aniano Episcopo, quo obiecta per Hannos verbe Aurelianensi, citum auxilium obiectu nubecula post trinam explorationem apparentis, deprehendit. Nubecula de qua agimus, multo magis necessarii, & multo amplioris auxilij in generis humani oppressione, index fuit. Quod enim mysticè ea nubes portenderit Deiparam, sic exponit. Ioannes Hierosolimitanus, non ille S. Hieronimi aequalis sed alius longe posterior, & homo Latinus ut Card. Baro. r. 6. Annal. rectè aduertit. Is igitur autor l. de instit. monachi cap. 32. sic scribit de ea nubecula apparitione facta Eliae. [Quid Sacramenti rerum futurarum praeter historiam, visio illa intrinsecus contineret, & quid iugis mysterij Deus Eliae tunc stanti prono per eam portenderet, dignatus fuit Eliae aperire, non palam hominibus, sed secretis confortibus. A quibus traditum tenemus, Deum sub figurata visione reuelasse tunc Eliae quatuor magna mysteria quae per ordinem explicabo. Primò, quod quadam infantula nasceretur, quae ex vtero matris suae ab omni peccato munda egrederetur. Secundo, tempora, in quibus hoc adimpleretur. Tertiò quod haec infantula virginitatem perpetuam ad exemplum Eliae amplecteretur. Quarto, quod Deus, iungens naturam suam humanam, de virgine illa homo nasceretur. Per hoc namque, quod ille puer Eliae, vidit de mari nubeculam parua oriri, reuelauitque Deus Eliae, quod quadam infantula, scilicet Beata Maria, per illam nubeculam significata, & instar illius nubeculae, per humilitatem parua, nasceretur de humana natura peccatrice, designata per mare; Quae infantula iam in suo ortu esset munda ab omni peccatorum sorde, quem

ipse dixit se vidisse nubeculam paruulam ascendentem de mari, carnem Christi figurabat, quæ in mari mundi istius, nascitura erat. Quamobrem ne fedè aliquis dubitet, nubem illam vestigium hominis habuisse, dixit: illius utique hominis, qui dixit, *Quæ dicunt homines esse filium hominis?* En nubeculam, de Christi humanitate expositam. Hi inquam Autores non refragantur. Nam humanitas Christi, cum sumpta sit ex Deipara, ita ut primigenia substantia filij sit ipsamet matris substantia, est vnum quid cum matre. Nec Deipara & eius substantia quæ cessit in Christi structuram, sumuntur pro duobus, sed habentur ut vnum: perindeque est dicere, cælestem hanc Iridem efformatam esse in Christi humanitate, ac dicere efformatam esse in Virgine Deipara. Ita apertè intelligitur ex hisce verbis. Idioræ contemplat. de Deip. cap. 3. num. 7. [Arcus cælestis fit ex radijs Solis, in humida nube, & significat Incarnationem filij tui super benedicti, in te. Tunc enim Sol iustitiæ, qui est splendor Patris, ingressus in mundum, ascendit super nubem leuem; id est sibi vniuit mundissimam carnem sine pondere peccati, quod factum est de tua carne in tuo virginali vtero, & sic facta est visibilis imago Solis iustitiæ, cum profusionis gratiarum plenitudinis: ut sit visibilis imago Solis, cum sit arcus, sed non nisi in die profusionis pluviæ.]

Eodem modo Gisbertus in altercat. Synagoga & Ecclesia cap. 6. ad finem, nubem imbriferam vnde arcus, carnem Domini in vtero Virginis acceptam, ac proinde partem substantiæ Virginis interpretatur. Proposita enim à discipulo interrogatione, quod signum divini nobiscum fœderis esset arcus, respondet. [Iris Græcè, Latine arcus dicitur. Radius enim Solis, nubem imbriferam & spissam, cum densitatem ipsarum nubium splendori suo oppositi non valet transire sua virtute, arcuatur quadam circumflexione; nec vlla ratione videri potest, nec apparet cœli serenitate. Per arcum ergo, Christum attende. Ipse enim Sol iustitiæ per divinitatem, radio suæ lucis æternæ, nubem ingressus est, quando in vtero Virginis incarnatus est, iuxta illud Esaia: *Ecce Dominus ascendit super nubem leuem, & ingreditur Egyptum.* Quæ nubes, id est, caro Domini, rectè imbriferam dicitur, quia multitudine doctrinarum & Sacramentorum repleta probatur.] Subdit quomodo verè arcus iste, sit signum propitiationis, & quo pertineant ad Christum aptari, duo arcus colores, viridis & ruber: alter scilicet ad aquam Baptismi, alter ad sanguinem redemptionis.

Autor in super homilia 2. in Apocal. Angustiæ tributa, ad illa verba & *Iris erat in circuitu sedis* perpulchrè quod ad sensum attinet, in hanc rem disserit; tametsi absurdè philosophatur, vel potius Grammaticatur circa notationem vocis *Iris*. Tychonius esse, operis illius verum parentem, docemur ex Primasij in Apocalypsim præfatione, & alijs quæ Ribera protulit ad illius libri vestibulum. Quia verò Ansberrus quæ infra adducam, hunc Tychonij locum, Syllabatum suum fecit, abstineo hic eius adscriptione.

Consentit Richardus à S. Laurentio lib. 5. de Deip. non multum ab initio, tractans Virginis speciositatem, [Arcus (inquit,) quantum ad Incarnationem Verbi. Arcus enim est ex radijs Solis & humida nube, sicut dicit Glossa super Genes. 8. quod factum est in Incarnatione, quando Sol iustitiæ qui est splendor Patris, ingressus Egyptum, id est ventatus in mundum, ascendit super nubem leuem; id est sibi vniuit mundissimam carnem sine pondere peccati, quod factum est in vtero Virginis, & sic factus est quasi quidam arcus qui sit in die pluviæ.]

Pulchrè denique Alcimus Auitus ad finem libri quarti in Genesim, post descriptam concionè Iridem, & finem ad quem à Deo deputata est, nempe ut esset signum salutis, addit:

Nunc quisquis semel allatam servare salutem Optat, signatum potius signo inspicit Christum. Verus enim atque vni firmari fœderis arcus Ille Deum atque homines inter qui Virgine carne Virgineo ex vtero sumpta, iam munere lucet Multiplicis in cælo variis, sed fulgidus omni Valem monstrat sacra pignoris arcum.

Iridis & Christi, structura proportionali.

389. Verbi igitur divini, tamquam cælestis Solis obversio ad nubem humanitatis, arcum illum speciosissimum efformavit, cuius vniuersa compositio, optimè eam structuram Christi responderet. Sunt enim in Christo duæ nature, & vniò eas necdens in vna personalitate. Sicut in arcu, sunt duo cornua per chordam colligata. Perpulchrè id in arcu expressum docuit Guimundus lib. 2. contra Berengar. [Christus (inter Deum & homines mediator, dum nobis semper velut arcus in nubibus, ex diuina consistens & humana substantia, fulget in prædicatoribus, dumque pater pro nobis interpellantem semper aspicit, inter Deum & homines signum est fœderis sempiterni, iuxta quod scriptum est: *Ponam arcum meum in nubibus, & erit signum fœderis mei, inter me & inter terram.*]

Triplex verò arcus color, nimirum cæruleus, viridis, ac ruber, varia Christi adiuncta & perfectiones notant. Cæruleus quidem, cælestem Christi originem: (fuit enim Christus, homo de cælo cælestis 1. Cor. 15.) viridis autem, innocentiam vitæ, & virorem virtutum omnium, ac quasi vel perfectionum perfectionem. Denique rubens, acerbiterat perfectionum & fufum in morte cruorem. En arcum, in cuius contemplatione meritò exclamare liceat cum Syracide cap. 43. *Vide arcum, & benedic eum qui fecit illum. Valde speciosus est in splendore suo gyrans cælum in circuitu gloriæ suæ, manus excelsi aperuerunt illum.*

Nec non fines Iridis & Christi.

390. Eo porro copiosius argumentum diuinæ laudis in arcu mystico occurreret contemplanti, quo perspectior fuerit finis in quem positus est; nimirum ut sit testis fidelis in ita à Deo conciliationis cum humano genere. Passim enim Patres quod Genes. 9. traditur de arcu delecto in signum propitiationis, & non vltra per aquas perdeni orbis, accommodant Christo. [Arcus iste, id est Christus, (inquit supra Gisbertus,) signum propitiationis est; quia ipse solus propitiatio pro peccatis nostris est. Habet autem duos colores viridem & rubrum, in quibus apertè monstratur aqua baptismatis, & sanguis redemptionis, quia per hæc duo etiam emundamur à peccatis. Per hos item duos colores dispares, duo iudicia aduertimus: Vnum per aquam iam factum, aliud per ignem faciendum. Arcus iste iam positus est in nubibus pro signo fœderis: quia in Christo nobis spes crevit salutis, Prædicatorum doctrinis & miraculis.]

Quod ait de duobus iudicijs per duos illos arcus colores expressis, desumptum est ex S. Gregorio hom. 8. in Ezech. ad illud *velut aspectus arcus cum fuerit in nubibus, in die pluviæ*: ubi colorem cæruleum, quem vocat colorem aquæ, notare ait iudicium per aquam, quod vltimus non est exercendum. Colorem verò rubrum, refert ad iudicium per ignem, quod faciendum superest. Imo verò addi potest, neque hoc iudicium esse faciendum pro ijs quibus cum Christo rectè consenserit. Nam factus est Christus in propitiationem plenam, quæ iudicio damnanti locum non relinquit. Vnde quod Ansberrus l. 3. in Apocal. notauit, tractans illud, *Iris erat in circuitu sedis similis visioni Smaragdinae*, arcus Ioanni exhibitus, & Christum noui Testamenti pacarium exhibens, non erit multicolor, sed viridis dumtaxat:

etiam: ut per eum propiciata diuinitas ostendatur, patetque indicia per aquam & ignem, quæ illis ordinate Iridis coloribus representari existimatur, abolita esse per Christum, si per nos non fecerit.

Sed reddamus eiusdem Ansberti eo loco sententiam, de arcu propitiationem Dei per Christum designante. [Iris inquit] Græca Latinaque lingua arcus vocatur, qui in die pluuia apparere videtur. Et quid per hanc, nisi reconciliatio mundi designatur, quæ per Incarnati Verbi dispensationem facta cognoscitur? hoc certe si soletur inspicitur, effectus ipsius Iridis indicare videtur. Arcus itaque tunc apparet, cum radijs Solis imbricatus fuerit nubes illustrata. Sole igitur nubem illustranti, Iris, id est, arcus apparuit, quia videlicet cum Patre Verbum, quod candor est lucis æternæ, ac Sol iustitiae, humanam suscipiendo illustrauit naturam, ipsi humanitatis eius suscepio, quæ profectò nobis à Propheta vocatur, reconciliatio facta est mundi. Bene autem imbricatus, quia nimium prædicationum copiosus plena. Congruenter siquidem ad reconciliatorem humani generis in nouo testamento arcus si quædam apparuisse describitur, qui in veteri quoque in nubibus à Domino positus intelligitur, ut post inuentionem diluuij, per eum terris pax reddita cognoscere videretur. Cui videlicet nomini, si vna in fine additur litera, & *iris* dicatur, vique hoc ipsum interpretatio sonare videtur. Nam Græco vocabulo *iris* pax appellatur. Insulsiuitatem huius Grammaticæ quæ adhibetur à Tychonio sumptis, iam superius explosi hoc ipso capite. Nec cautiùs sanè aut accuratius sic scriptum de nomine Iridis Rupertus l. 4. in Genes. c. 36. qui Christum Iridis præsignatum probans, argumetur ipse quoque, ex notatione nominis *Iris*, quod Græcum esse videtur, & pacem sonare. At liquet quid à vero abhorere. Est tamè verissimum, arcu præsignatum esse Christum patrem nostrum, idque ea ibidem Rupertus ratione optime confirmatur. [Christi filij Dei arcus iste qui in nubibus apparet, signum est, in eo quippe multi quidem & penè innumeri colores videntur, sed præcipui sunt & magis hi duo apparent, caruleus & igneus. Caruleus, aquæ depositum quo visibiliter abluimur; igneus Spiritum Sanctum significat, quo inuisibiliter peccata nostra conuincuntur: ut ab utrisque secedamus, & ab illis qui præterito aquæ diluuiio perierunt, & ab illis qui futuro ignis iudicio perituri sunt. Igitur signum fœderis, id est signum filij Dei, & propter electos indicat, & super reprobos indicatur, arcus iste est in nubibus cæli. Et istud quidem, signum est in nubibus quod non adiciat Deus vltimam perdere aquis diluuij neminem carnem: ipse autem Deus quem nubes suscipit, quique vltimam nubes, & super omnes cælos eleuatur, signum æternæ recordationis est in oculis Dei Patris, & sempiternum memoriale nostræ pacis: ut iam postquam ille in carne sua inimicitias soluit, firmæ sint amicitie Dei & hominum, non iam seruorum, sed amicorum & filiorum Dei.]

397. Et vbiq; sanè in scripturis, Iris tanquam misericordie diuinæ symbolum ponitur. Itaque quod Christus Iride exhibens statuitur, plena per eum diuinæ misericordie effusio adumbrata est. Sed illud est consideratione dignissimum, Iridem in arcus formam fœce semper conformari, nec excedere semicircularem ambitum. Erroris autem crassi esset, arbitrari alterum semicirculum fundi in alterum hemispherium, nec in nostro terminari Iridem. Similiter ergo, cum Christus & diuina per eum misericordia exprimitur per Iridem, extra dubium esse debet, non esse Christi misericordiam extra hoc hemispherium sperandam, nec nisi in hac vita Deum cuiquam propitiari posse per Christum, quoad diuinæ amicitie & salutis ademptionem.

Theoph. Raynaud. Christum.

Vsu doctrina.

Et hinc erui debet vsus doctrinæ propositæ, qui præsertim in roboratione fiduciæ ex huius testis in cælo fidelis contuitu, debet consistere: sed intra terminos fiduciæ legitimæ, quæ scilicet iuxta præscriptas diuinitus leges concipiatur, nec sit partus impudentiæ. Et hæc spectasse quod Deus finito diluuiio arcum suum posuit in nubibus cæli, notauit. Adde in chronico, ætate 2. existimans signum id fuisse diuinitus datum fiduciæ ab hominibus concipiendæ, quod nunquam peridendi sint à Deo irato, per aquas eluisionis vniuersalis, & excidium œconomienicæ, ob interpositam satisfactionem Christi ex duplici natura compacti; quæ est etiam arcus compositio. Sed & arcus à Sole dumtaxat splendet, & in eo Sol ut in sua imagine conspicuum se prodit. Idem Prophetæ, radijs venturi Christi tanquam Solis iustitiæ colluxerunt, & qui in has nubes cum fide defixere oculos, signum diuini fœderis acceperunt.

His pridem conscripris, & ad prelum paratis, incidi in opus R. P. Iosephi Filere, cui titulus *speculum sine macula*. Eius operis parte 4. c. 23, per sectiones septem, cum Cardinalia quæque fidei Christianæ capita, tum nominatim Incarnati Verbi mysterium, Iride expressum esse, sect. 2. & 3. pulchre traditur. Lucubratio est, in qua pietas & eruditio cum concinnitate certant. Ed amando Lectorem plurimum in hanc rem audiam, quem non tædebit legisse.

C A P V T X.

Christi productio, salis immisso in vas nouum ad sanctificationem aquarum.

Aludos, (ut vides,) ad factum Elisæ, quod describitur 4. Reg. 2. vbi refertur, sanctum virum querentibus filijs Prophetarum de sterilitate aquarum Iericho, aquam inde haustam commiscuisse cum sale in vase nouo, sicque sanasse aquas.

Christus, sale aquas sanante, expressus, ex PP.

392. Hoc fuisse symbolum effectiōis Christi, & bonorum nobis per eum collatorum, ex aliquot Patribus demonstro, dimissis innumeris.

S. Augustinus l. contra Fulgentium Donatistam, sic habet. [Gratias Deo Patri, qui quod futurum ostendit, in nobis fidelis impleuit. Gratias, inquam, Deo patri, qui nobis non Angelos solum, non Prophetas, sicut prius in Hierico nostram, id est, in hunc mundum, sed proprium filium destinauit; dominum videlicet Angelorum, & principem Prophetarum, Qui aquarum sterilitatem, hoc est, gentium infœcunditatem, discussa morte sanaret. Accepit vas fictile, hoc est corpus fragilitatis humanæ: sal misit, id est, sapientia diuina repleuit. In aquam proiecit, hoc est in Iordanem descendit. Aquas suo descensu sanauit, id est gentes suo aduentu redemit, & maritante sermone, Ecclesiam ex gentibus congregauit, & in fœtus vberes longè latè que diffudit.]

Hugo Victor. t. 3. l. 2. miscellan. titulo 110. [Aquæ Hierico pessimæ erant, & terra sterilis. Rogatus ergo Elisæ eas sanare, misit sal in vas nouum fictile, & demersit illud in flumen, & sanatæ sunt aquæ pessimæ, & terra sterilis. Terico, sunt populi mali & à fructu boni operis aridi. Vas nouum fictile, vel sancta quæ fuit vas nouum per virginitatem, & fictile quia terrenum. Vel vas nouum; Christi caro est: noua quia sine peccato, noua generatione creatione creata est, id est de matre sine patre, quæ est quarta & nona generatio: & fictilis, quia mortalis. Sal autem est Sapientia, Verbum sci-

Kk 2 licet